

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

22 жовтня 2025 року,

протокол № 2.

Перша проректорка, головуєча на засіданні
вченої ради університету,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка

_____ Ирина КОВТУН

22 жовтня 2025 року

М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ГУМАНІТАРНА БЕЗПЕКА»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
галузі знань 03 Гуманітарні науки

м. Хмельницький
2025

РОЗРОБНИК:

Доцент
кафедри мовознавства
кандидат філософських наук, доцент

Віталій МУДРАКОВ

Асистентка
кафедри мовознавства
27.09.2025 року

Улі Уляна КРАСОВСЬКА

Рішення кафедри мовознавства
27.09.2025 року, протокол 2

Завідувачка кафедри,
докторка педагогічних наук, професорка
27.09.2025 року

Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та
економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
27.09.2025 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 4
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 4
1.2. Практичні заняття	– 4
1.3. Самостійна робота студентів	– 13
1.4. Підсумковий контроль	– 15
2. Схема нарахування балів	– 15
3. Рекомендовані джерела	– 17
3.1. Основні джерела	– 17
3.2. Допоміжні джерела	– 18
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 18

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Практ.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Прак.	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Безпека як гуманітарна проблема	6		6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
2.	Засоби гуманітарної безпеки	6		6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
3.	Ідентичність як безпека і мультикультуралізм	6		6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
4.	Політика безпеки та громадянське суспільство.	6		6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
5.	Інформація та інформаційна безпека	6		6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
6.	Дослідницька практика прогнозування та проєктування в сфері гуманітарної безпеки	6		6			9							
7.	Усього	90		36			54							

1.2. Практичні заняття

Практичні заняття 1-3

Тема 1. Безпека як гуманітарна проблема

Питання для усного опитування та дискусії

1. Як визначається поняття «безпека» та як еволюціонувало його значення в сучасному суспільстві?
2. Які загрози виникають, якщо безпека розуміється як тотальний контроль?
3. У чому полягає сутність гуманітарної безпеки: що є її об'єктом, предметом і завданнями, та яке її місце в системі національної безпеки?
4. Розкрийте зв'язок між гуманітарною безпекою та такими поняттями як цінності, гідність, права людини, ідентичність.
5. Поясніть тезу «права людини визначають безпеку людини».
6. Які ключові положення визначає Закон України «Про національну безпеку України»?
7. Які гуманітарні загрози є найбільш актуальними для України в сучасних умовах?
8. Які індикатори можуть свідчити про кризу гуманітарної безпеки?
9. Яку роль відіграє концепція сталого розвитку ООН у забезпеченні гуманітарної складової безпеки людини та суспільства?

Аудиторна робота

Практичні завдання:

1. Аналіз нормативно-правового акту.

Опрацювати Закону України «Про національну безпеку України» та виписати 5 положень, які мають гуманітарний вимір.

2. Опрацювання монографії.

Опрацювати ст. 16-27 монографії «Гуманітарна безпека: від проблем галузевого визначення до особливостей дидактичної визначеності». Феномен безпеки: соціально-гуманітарні виміри, за науковою редакцією Віталія Мудракова. <https://elar.khmnmu.edu.ua/handle/123456789/12513> та побудувати дві моделі:

	Безпека як контроль	Безпека як права людини
Головний принцип		
Інструменти		
Наслідки для гуманітарної сфери		

3. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безпека; національна безпека; гуманітарна безпека; людська безпека (human security); гуманітарний простір; права людини; людська гідність; цінності; ідентичність; Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР).

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Формування поняття «безпека» та зміна його змісту в сучасному суспільстві. Еволюція підходів до розуміння безпеки: від уявлення про безпеку як виключно захист території та державних інститутів — до багатовимірної категорії, пов'язаної із захистом людини, її прав, свобод і гідності.

Основні підходи до визначення безпеки: державоцентричний і людиноцентричний. Характеристика державоцентричного підходу (безпека держави як домінуючий об'єкт) та людиноцентричного підходу (безпека людини як первинна цінність). Порівняння їхніх цілей, інструментів і результатів.

Сутність гуманітарної безпеки та її місце у системі національної безпеки. Гуманітарна безпека розглядається як забезпечення стабільності гуманітарного простору (культура, освіта, цінності, мова, історична пам'ять, інформаційне середовище). Її зміст пов'язаний із формуванням суспільної згуртованості, стійкості та збереженням ідентичності.

Нормативно-правове підґрунтя: Закон України «Про національну безпеку України». Опрацювання ключових положень Закону щодо визначення національної безпеки, національних інтересів, принципів державної політики у сфері безпеки. Аналіз гуманітарного виміру через призму прав людини, демократичних цінностей та суспільної стійкості.

Права людини, свободи та людська гідність як фундамент гуманітарної безпеки. Права людини як базова умова існування гуманітарно безпечного суспільства. Людська гідність як ключова гуманітарна категорія безпеки. Визначення загроз, що виникають унаслідок дегуманізації та дискримінації.

Гуманітарні загрози сучасності. Аналіз інформаційних впливів, маніпуляцій свідомістю, руйнування культурної спадщини, криз у сфері освіти, загроз ідентичності, мови та історичної пам'яті як факторів гуманітарної нестабільності.

Концепція сталого розвитку ООН (ЦСР) у контексті гуманітарної безпеки. ЦСР як міжнародна рамка, що передбачає забезпечення якісної освіти, здоров'я, соціальної рівності, миру та справедливості як основ довготривалої безпеки людини й суспільства.

Практичні заняття 4-6

Тема 2. Засоби гуманітарної безпеки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Що розуміють під «засобами гуманітарної безпеки» та яка їхня роль у забезпеченні стійкості суспільства?
2. Чому гуманітарні засоби безпеки є довготривалими та стратегічними, на відміну від силових механізмів?
3. Які основні гуманітарні інструменти забезпечення безпеки можна виокремити?
4. Як феномен сучасної освіти пов'язаний із формуванням гуманітарної безпеки?
5. Чому деградація освітнього середовища може становити гуманітарну загрозу?
6. У чому полягає роль філософії як засобу гуманітарної безпеки (ціннісні орієнтири, смисли, критика маніпуляцій)?
7. Духовність як ресурс гуманітарної безпеки: які її конструктивні функції в суспільстві?
8. Духовність як можливий ризик: за яких умов вона може перетворюватися на інструмент маніпуляції чи радикалізації?
9. Що таке критичне мислення та які його базові принципи (перевірка інформації, аргументація, логіка, рефлексія)?
10. Чому критичне мислення є ключовим інструментом захисту гуманітарного простору в умовах інформаційної війни?
11. Що таке аргументація та з яких елементів вона складається?
12. Які відмінності між переконанням, пропагандою та маніпуляцією в гуманітарному контексті?
13. Чи може суспільство бути гуманітарно безпечним без розвитку освіти, критичного мислення та культури відповідальності? Обґрунтуйте позицію.

Аудиторна робота

Практичні завдання:

1. Перегляд відео.

Перегляньте відео «The 3 E's: education, empowerment and exposure»

<https://youtu.be/v2YwxMfucay> та дайте відповідь на кожне питання:

1. Чому освіта розглядається як стратегічний засіб гуманітарної безпеки?
2. Як empowerment (посилення суб'єктності людини) впливає на зменшення соціальної вразливості?
3. Яким чином exposure (розширення досвіду/контактів/можливостей) може зменшити ризики стереотипів, дискримінації та соціальної ізоляції?

2. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: засоби гуманітарної безпеки; освіта; гуманність; духовність; філософія; цінності; критичне мислення; логіка; аргументація; медіаграмотність; маніпуляція; дезінформація; пропаганда; дегуманізація; соціальна згуртованість; інформаційна гігієна.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Засоби гуманітарної безпеки як система. Гуманітарні засоби безпеки як комплекс довготривалих інструментів впливу на стійкість суспільства: освіта, культура, етика, цінності, гуманність. Гуманітарна безпека як результат підтримки норм, смислів і відповідальної соціальної взаємодії.

Феномен сучасної освіти у контексті гуманітарної безпеки. Освіта як стратегічний ресурс формування соціальної зрілості, громадянської відповідальності, поваги до прав людини та безпечної комунікації. Роль освіти у зниженні гуманітарних ризиків і запобіганні соціальній дестабілізації.

Духовність, цінності та гуманність як ресурси безпеки. Духовність як джерело смислів і моральних орієнтирів, що підтримують внутрішню стійкість людини. Гуманність, емпатія і повага до гідності іншого як основа соціальної згуртованості та недопущення дискримінації й дегуманізації.

Філософія як інструмент гуманітарної безпеки. Філософія як формування світоглядної культури та ціннісного мислення. Роль філософського підходу в протидії стереотипам, радикалізації.

Критичне мислення як універсальна компетентність. Критичне мислення як здатність відрізнити факти від оцінок, перевіряти інформацію та логічність висновків. Значення критичного мислення для протидії дезінформації та інформаційним впливам.

Логіка та практика аргументації. Типові логічні помилки як інструменти маніпуляції в комунікації.

Комунікативна культура та інформаційна гігієна. Комунікативна культура як умова безпечного взаєморозуміння й зниження конфліктності. Інформаційна гігієна і медіаграмотність як чинники стійкості до пропаганди, маніпуляцій і поширення мови ненависті.

Практичні заняття 7-9

Тема 3. Ідентичність як безпека і мультикультуралізм

Питання для усного опитування та дискусії

1. Що таке ідентичність та чому її можна розглядати як чинник гуманітарної безпеки?
2. У чому різниця між особистісною та колективною ідентичністю?
3. Чому втрата або криза ідентичності може становити гуманітарну загрозу?
4. Як філософія ідентичності пояснює шлях «від усвідомлення самості до реалізації громадянина»?
5. Що таке історична пам'ять і чому вона має безпекове значення?
6. Культурна пам'ять: як вона формується та які функції виконує в суспільстві?
7. Чим відрізняється поняття «ментальність» та «менталітет»?
8. Що таке «діалог культур» та яке його значення для гуманітарної безпеки?
9. У чому полягає феномен мультикультуралізму та які його ключові принципи?
10. Які потенційні переваги мультикультуралізму для стабільності та розвитку суспільства?
11. Які інструменти гуманітарної безпеки є ефективними для підтримки діалогу культур і зниження напруги?

Аудиторна робота

Практичні завдання:

1. Заповнення таблиці.

Заповнити таблицю «Переваги та недоліки політики мультикультуралізму».

2. Аналіз міжнародного договору.

Ознайомитись з Конвенцією Юнеско «Про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження» та виписати ключові тези.

3. Дебати.

Обговорити тезу «Толерантність – це ознака сили суспільства, а не слабкості», поділившись на групи «за» і «проти». Кожна група формулює позицію, наводить 3–4 аргументи та робить короткий підсумковий висновок.

4. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: ідентичність; особистісна ідентичність; колективна ідентичність; громадянська ідентичність; етнічна ідентичність; національна ідентичність; культурна пам'ять; історична пам'ять; політика пам'яті; ментальність; мультикультуралізм; толерантність; діалог культур.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Ідентичність як чинник самовизначення особистості й спільноти, що формує відчуття належності, відповідальності та солідарності. Її значення для стійкості соціальних зв'язків і гуманітарної стабільності.

Особистісна та колективна ідентичність. Взаємодія індивідуального та групового вимірів ідентичності. Потенціал гармонійного поєднання цих рівнів для збереження балансу між свободою особистості та інтересами спільноти.

Історична і культурна пам'ять у формуванні ідентичності. Пам'ять як механізм передачі досвіду, цінностей і смислів між поколіннями. Її вплив на колективне самосприйняття та соціальну згуртованість.

Маніпуляція історичною пам'яттю як гуманітарний ризик. Маніпулятивні інтерпретації минулого як джерело поляризації, конфліктів і дегуманізації. Їх вплив на довіру, солідарність і стабільність гуманітарного простору.

Ментальність і колективні установки. Ментальність як сукупність стійких уявлень, цінностей і моделей поведінки, що визначають соціальні реакції в умовах змін і криз.

Мультикультуралізм як форма соціального співіснування. Мультикультуралізм як реальність сучасних суспільств, його потенціал для розвитку й інновацій. Можливі виклики та напруження у сфері ідентичності й соціальної єдності.

Толерантність і діалог культур. Толерантність як основа мирного співіснування та запобігання конфліктам. Діалог культур як гуманітарний механізм зниження напруженості та підтримки соціальної стійкості.

Практичні заняття 10-12

Тема 4. Політика безпеки та громадянське суспільство.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Що розуміється під політикою безпеки у гуманітарному вимірі?
2. Яку роль відіграє громадянське суспільство у формуванні політики безпеки?
3. Що таке громадянське суспільство і які його основні інститути?
4. Як взаємодіють держава і громадянське суспільство у сфері гуманітарної безпеки?
5. Що таке політика пам'яті та чому вона має безпекове значення?
6. Яким чином політика пам'яті впливає на формування політичної нації?
7. У чому полягає різниця між політичною та етнічною нацією?
8. Як історична пам'ять може бути інструментом консолідації суспільства?
9. Які ризики для гуманітарної безпеки виникають у разі маніпуляції політикою пам'яті?
10. Що таке ідеологія та яку роль вона відіграє у суспільному житті?
11. Як ідеології можуть впливати на гуманітарну безпеку — як позитивно, так і негативно?
12. Які ідеологічні нарративи можуть становити гуманітарну загрозу?
13. У чому полягає роль громадських організацій у захисті гуманітарних цінностей?

Аудиторна робота**Практичні завдання:****1. Заповнення таблиці.**

Заповнити таблицю «Інститути громадянського суспільства».

Інститут	Основна діяльність	Роль у гуманітарній безпеці

2. Аналітичне завдання.

На основі наукових текстів про ідеології: визначити позитивний і негативний вплив ідеологій на гуманітарну безпеку; навести по одному прикладу.

3. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: політика безпеки; громадянське суспільство; інститути громадянського суспільства; політика пам'яті; історична пам'ять; політична нація; ідеологія; ідеологічні наративи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Політика безпеки у гуманітарному вимірі. Політика безпеки як складова державної політики, спрямована на захист гуманітарного простору: прав людини, цінностей, ідентичності, соціальної згуртованості та стабільності суспільства.

Взаємозв'язок держави і громадянського суспільства у сфері безпеки.

Інститути громадянського суспільства. Громадські організації, волонтерські рухи, професійні об'єднання, незалежні медіа як елементи гуманітарної стійкості та соціального контролю.

Політика пам'яті як складова політики безпеки. Політика пам'яті як система рішень і практик, що формують колективне уявлення про минуле. Її вплив на суспільну єдність, ідентичність і гуманітарну стабільність.

Політична нація та гуманітарна безпека. Політична нація як спільнота громадян, об'єднаних спільними цінностями, правами і відповідальністю. Її значення для консолідації суспільства та зниження внутрішніх конфліктів.

Ідеології у сучасному суспільстві. Ідеологія як система ідей і наративів, що впливають на суспільну свідомість, політичні рішення та соціальну поведінку.

Ідеологічний вплив на гуманітарну безпеку. Потенціал ідеологій у зміцненні гуманітарних цінностей або у створенні гуманітарних ризиків через поляризацію, виключення та дегуманізацію.

Роль громадянського суспільства у зниженні гуманітарних загроз. Громадянське суспільство як механізм протидії маніпуляціям, радикалізації та гуманітарній дестабілізації.

Практичні заняття 13-15**Тема 5. Інформація та інформаційна безпека**Питання для усного опитування та дискусії

1. Що таке інформація та яке її значення у сучасному суспільстві?
2. Як змінюється роль інформації в умовах цифровізації та глобалізації?
3. Що розуміється під інформаційною безпекою у гуманітарному вимірі?
4. Які основні принципи функціонування інформації в демократичному суспільстві?

5. Чим відрізняється інформаційна безпека держави від інформаційної безпеки людини?
6. Яку роль відіграють засоби масової інформації у формуванні суспільної свідомості?
7. Як соціальні мережі впливають на поширення інформації та громадську думку?
8. Які ризики для гуманітарної безпеки пов'язані з діяльністю соціальних мереж?
9. Що таке світоглядні маніпуляції та якими є їх основні механізми?
10. Як відрізнити маніпуляцію від переконання в інформаційному просторі?
11. Що таке пропаганда та які її характерні ознаки?
12. Які види пропаганди використовуються у сучасних медіа?
13. У чому полягає сутність інформаційних воєн у сучасному світі?
14. Які основні інструменти інформаційної війни?
15. Яку роль відіграє аналітика інформації у забезпеченні інформаційної безпеки?
16. Що таке дезінформація і які її наслідки для гуманітарної безпеки?
17. Які засоби протидії інформаційним загрозам є найбільш ефективними?
18. Яку роль відіграють медіаграмотність і критичне мислення у захисті від маніпуляцій?

Аудиторна робота

1. Перегляд відео.

Перегляньте відео <https://youtu.be/sgHHRVH0NFo> та дайте відповідь на кожне питання:

1. Короткий конспект — 5–7 тез;
2. Які механізми пропаганди/маніпуляції розкриті у відео;
3. Як ці механізми впливають на гуманітарну безпеку.

2. Дебати.

Обговорити тезу «У світі відкритої інформації інформаційна безпека є реально досяжною», поділившись на групи «за» і «проти». Кожна група формулює позицію, наводить 3–4 аргументи та робить короткий підсумковий висновок.

3. Заповнення таблиці.

Визначте основні ознаки фейкових новин та оформіть результати у вигляді таблиці. Для кожної ознаки навести приклад її прояву (рекомендовано не менше 5 ознак).

Ознака фейкової новини	Короткий опис ознаки	Приклад

4. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інформація; інформаційний простір; інформаційна безпека; масова комунікація; засоби масової інформації; соціальні мережі; цифрові платформи; дезінформація; фейк; маніпуляція; пропаганда; інформаційна війна; світоглядні наративи; медіаграмотність; критичне мислення; аналітика інформації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Інформація як ключовий ресурс сучасного суспільства. Інформація як чинник формування світогляду, соціальної поведінки та колективних уявлень. Її роль у функціонуванні демократичних інститутів і гуманітарної стабільності.

Інформаційний простір та його особливості. Цифрове середовище як динамічний простір поширення смислів, наративів і символів. Взаємодія традиційних ЗМІ, соціальних мереж і цифрових платформ.

Сутність інформаційної безпеки у гуманітарному вимірі. Інформаційна безпека як стан захищеності особистості та суспільства від деструктивних інформаційних впливів, що загрожують гідності, свободі, довірі та соціальній згуртованості.

Соціальні мережі як фактор посилення інформаційних ризиків. Алгоритмічні механізми поширення контенту, ефект «інформаційних бульбашок», емоційна поляризація та зростання вразливості до маніпуляцій.

Світоглядні маніпуляції в інформаційному просторі. Маніпуляція як вплив на цінності, переконання та ідентичність через спрощені наративи, стереотипи, страхи й дегуманізацію «іншого».

Пропаганда як інструмент впливу. Пропаганда як системне формування заданих уявлень і моделей мислення. Її відмінність від інформування та переконання.

Інформаційні війни сучасності. Інформаційні війни як форма немілітарного протистояння, спрямована на підрив довіри, деморалізацію суспільства та дестабілізацію гуманітарного простору.

Аналітика інформації як засіб захисту. Аналітичний підхід до інформації як основа розпізнавання маніпуляцій, фейків і дезінформаційних кампаній. Медіаграмотність і критичне мислення. Медіаграмотність як комплексна компетентність, що забезпечує відповідальне споживання інформації та зниження гуманітарних ризиків.

Протидія інформаційним загрозам. Поєднання освітніх, етичних і комунікаційних механізмів як умова формування стійкого та безпечного інформаційного середовища.

Практичні заняття 16-18

Тема 6. Дослідницька практика прогнозування та проєктування в сфері гуманітарної безпеки

Питання для усного опитування та дискусії

1. Що таке прогнозування в гуманітарній безпеці і чим воно відрізняється від стратегічного планування?
2. Які основні етапи дослідницької практики у сфері прогнозування гуманітарних ризиків?
3. Які методи кількісного й якісного прогнозування найбільш застосовні в гуманітарній сфері?
4. Що таке сценарне моделювання і як його використовують для оцінки гуманітарних загроз?
5. Як формуються і перевіряються індикатори в прогнозах гуманітарної безпеки?
6. Що таке проєктування в гуманітарній безпеці?
7. Які сучасні світоглядно-ціннісні моделі впливають на підходи до проєктування в гуманітарній сфері?
8. Як ціннісні орієнтири трансформують методи прогнозування?
9. Що таке «конструювання потенціалу» у гуманітарній безпеці та які його основні інструменти?
10. Які етичні питання виникають під час прогнозування і проєктування гуманітарних інтервенцій?
11. Як у дослідницькій практиці враховувати невизначеність і ризики помилкового прогнозу?
12. У чому полягає парадигмальне проєктування і коли воно необхідне?
13. Яку роль відіграють технології у прогнозуванні гуманітарних загроз — переваги й обмеження?

Аудиторна робота

1. Творче завдання.

- Оберіть одну актуальну гуманітарну проблему та коротко опишіть: у чому полягає проблема, кого вона стосується, чому вона є загрозою гуманітарній безпеці.

- Для обраної проблеми опишіть можливі наслідки її розвитку: у короткостроковій перспективі та у довгостроковій перспективі.
- Запропонуйте ідею гуманітарного проекту, спрямованого на зниження обраної загрози: мета проекту, цільова аудиторія, очікуваний результат.
- Опишіть, які ресурси можуть бути використані для реалізації проекту:
- Поясніть, як можна оцінити, чи був проект успішним: (що саме можна виміряти, які ознаки свідчатимуть про позитивний гуманітарний ефект).

2. Тестування.

Виконати тестові завдання у Google формі чи онлайн вікторині Kahoot за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: прогнозування; гуманітарні ризики; сценарії розвитку; проектування; гуманітарний проект; потенціал гуманітарної безпеки; світоглядні моделі; цінності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Прогнозування у сфері гуманітарної безпеки. Прогнозування як спроба осмислення можливих майбутніх станів гуманітарної сфери на основі наявних тенденцій, ризиків і соціальних змін. Його значення для запобігання гуманітарним кризам, а не лише реагування на них.

Невизначеність і межі передбачення. Обмеженість будь-якого прогнозу в гуманітарній сфері через складність людської поведінки, цінностей і культурного контексту. Усвідомлення ризику помилкового прогнозування як складової дослідницької відповідальності.

Сценарне мислення як інструмент роботи з майбутнім. Сценарії як альтернативні варіанти розвитку подій, що дозволяють врахувати різні фактори впливу та уникнути лінійного бачення майбутнього.

Проектування в гуманітарній безпеці. Проектування як цілеспрямоване формування гуманітарних рішень, спрямованих на зменшення вразливості та посилення стійкості суспільства.

Гуманітарний проект і його ціннісна основа. Гуманітарний проект як поєднання практичної дії та світоглядних орієнтирів. Неможливість ціннісної нейтральності у виборі цілей, засобів і очікуваних результатів.

Світоглядно-ціннісні моделі. Вплив різних ціннісних систем (гуманізм, солідарність, відповідальність, свобода, гідність) на бачення гуманітарних проблем і шляхів їх вирішення.

Конструювання потенціалу гуманітарної безпеки. Розуміння потенціалу як сукупності ресурсів — освітніх, культурних, комунікаційних, громадських — що можуть бути мобілізовані для довгострокового зміцнення гуманітарної стійкості.

Етичні аспекти проектування і прогнозування. Етична відповідальність за наслідки гуманітарних рішень, недопущення нав'язування цінностей, ігнорування локального контексту або маргіналізації окремих груп.

Парадигмальне проектування. Зміна способів мислення про безпеку як перехід від реактивних моделей до проактивних, орієнтованих на розвиток, довіру та стійкість.

1.3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Гуманітарна безпека». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Гуманітарна безпека» складається з письмових робіт по 8 темах.

Студенти виконують самостійну роботу самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка самостійних робіт.

Тема 1. Безпека як гуманітарна проблема

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Написання есе.

Напишіть есе на тему «Чому питання гуманітарної безпеки є питанням довгострокових трансформацій ментальності?».

2. Заповнення таблиці.

Заповніть таблицю «Державоцентричний і людиноцентричний підходи до безпеки».

	Державоцентричний підхід	Людиноцентричний підхід
Характеристика		
Основні інструменти		
Наслідки		

Методичні рекомендації до виконання завдання 1:

1. **Обсяг есе:** 2 сторінки друкованого тексту (приблизно 500–600 слів).
2. **Структура есе:**
 - Вступ (10–15% обсягу). Коротке окреслення теми, актуальності проблеми та її значення для гуманітарної безпеки.
 - Основна частина (70–80% обсягу). Розкриття ключових положень теми, аналіз явищ, аргументація власної позиції.
 - Висновки (10–15% обсягу). Узагальнення основних ідей та формулювання власних висновків.
3. **Змістові вимоги:**
 - Логічність викладу та послідовність думок
 - Використання понять і категорій курсу «Гуманітарна безпека»;
 - Наявність власних міркувань і аргументів, а не лише переказ матеріалу;
 - Коректне використання термінології.

Тема 2. Засоби гуманітарної безпеки

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Презентація.

Зробіть презентацію на тему «Засоби гуманітарної безпеки».

Методичні рекомендації до виконання завдання 1:

1. **Структура:** Презентація має містити титульний слайд із зазначенням теми, імені(-мен) студента(-ів) та дати. Організуйте презентацію за такими розділами:
 - **Вступ:** Коротко представте тему та поясніть її значущість.
 - **Основний зміст:** Викладіть ключові ідеї, підкріплені прикладами, візуалізаціями чи даними.
 - **Висновки:** Узагальніть основні ідеї та надайте чіткі рекомендації або висновки.

- **Список джерел:** Вкажіть усі використані джерела інформації (за необхідності).
- 2. **Зміст:**
 - Тема має бути повністю розкрита, із зазначенням основних аспектів.
 - Залучайте додаткові матеріали (статті, дослідження, графіки тощо), якщо це можливо.
- 3. **Дизайн:**
 - Презентація має бути візуально привабливою та читабельною.
 - Використовуйте чіткі заголовки, короткі текстові блоки та візуальні елементи.
 - Уникайте перенасичення слайдів текстом.
- 4. **Мова:**
 - Використовуйте офіційно-діловий стиль мови.
 - Перевірте текст на граматичні, лексичні та стилістичні помилки.

Тема 3. Ідентичність як безпека і мультикультуралізм
Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Написання есе.

Напишіть есе на тему «Ризики гуманітарної безпеки внаслідок маніпуляції історичною пам'яттю».

Тема 4. Політика безпеки та громадянське суспільство.
Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Презентація.

Зробіть презентацію на тему «Роль громадянського суспільства у гуманітарній безпеці».

Тема 5. Інформація та інформаційна безпека
Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Написання есе.

Напишіть есе на тему «Чому правда програє емоціям у соціальних мережах?».

2. Аналіз відео.

Перегляньте відео <https://youtu.be/-7ORAKULe14> та розгорнуто дайте відповідь на питання:

- Чому дезінформація поширюється швидше та ефективніше, ніж правдива інформація, і які людські та технологічні чинники цьому сприяють?
- Які загрози для гуманітарної та інформаційної безпеки створюють сучасні цифрові технології (соціальні мережі, алгоритми, штучний інтелект)?
- Де проходить межа між захистом правди в інформаційному просторі та обмеженням свободи слова, і хто має відповідати за її дотримання?
-

Тема 6. Дослідницька практика прогнозування та проектування в сфері гуманітарної безпеки

1. Презентація.

Зробіть презентацію на тему «Сучасні світоглядно-ціннісні моделі у гуманітарній політиці»

1.4. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку. Структура залікового білету включає 4 питання з розгорнутою відповіддю. Кожне питання оцінюється у 10 балів.

1.4.1. Приклад залікового білету.

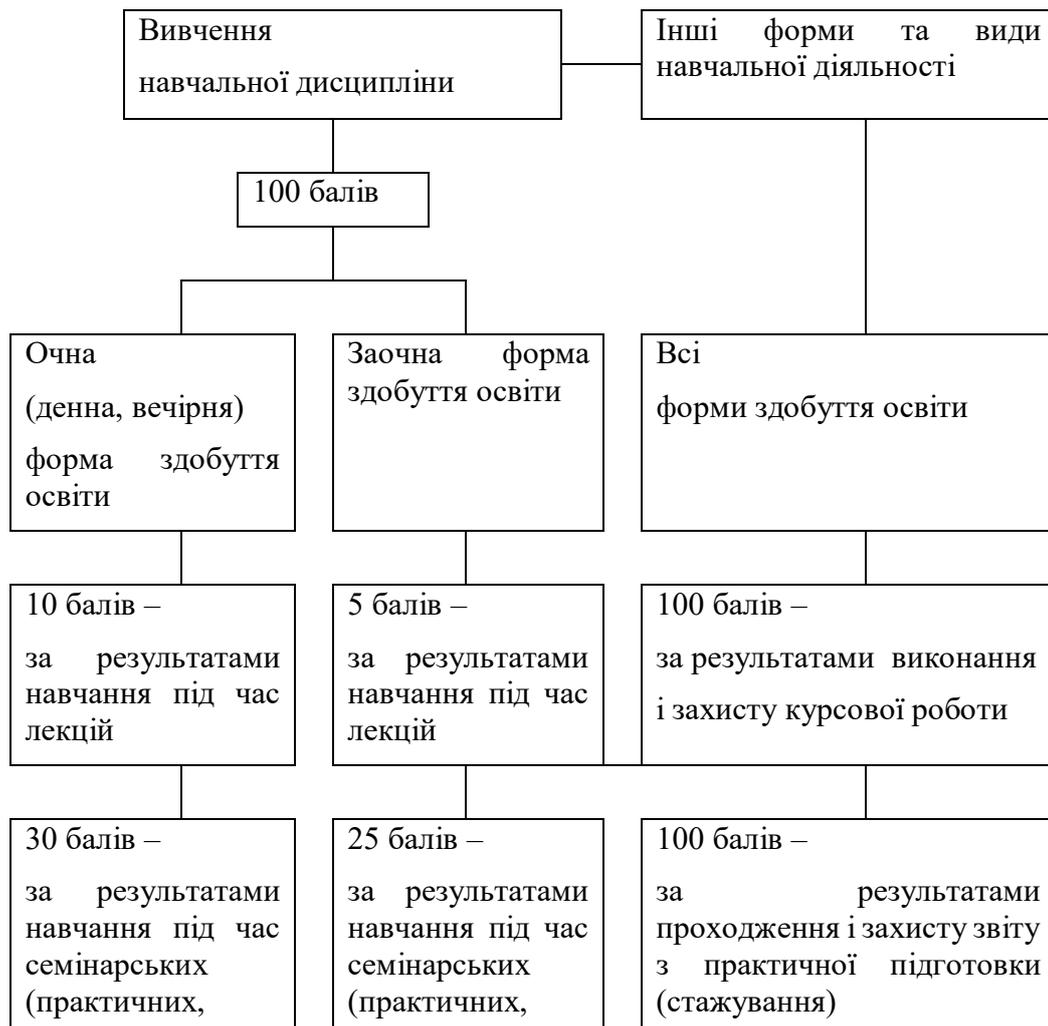
ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 1

Кожне завдання оцінюється в 10 бал. За правильне виконання завдань може бути нараховано 40 балів

1. Державоцентричний і людиноцентричний підходи до безпеки.
2. Сутність гуманітарної безпеки та її місце в системі національної безпеки.
3. Роль освіти у забезпеченні гуманітарної безпеки.
4. Дезінформація: ознаки та наслідки.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

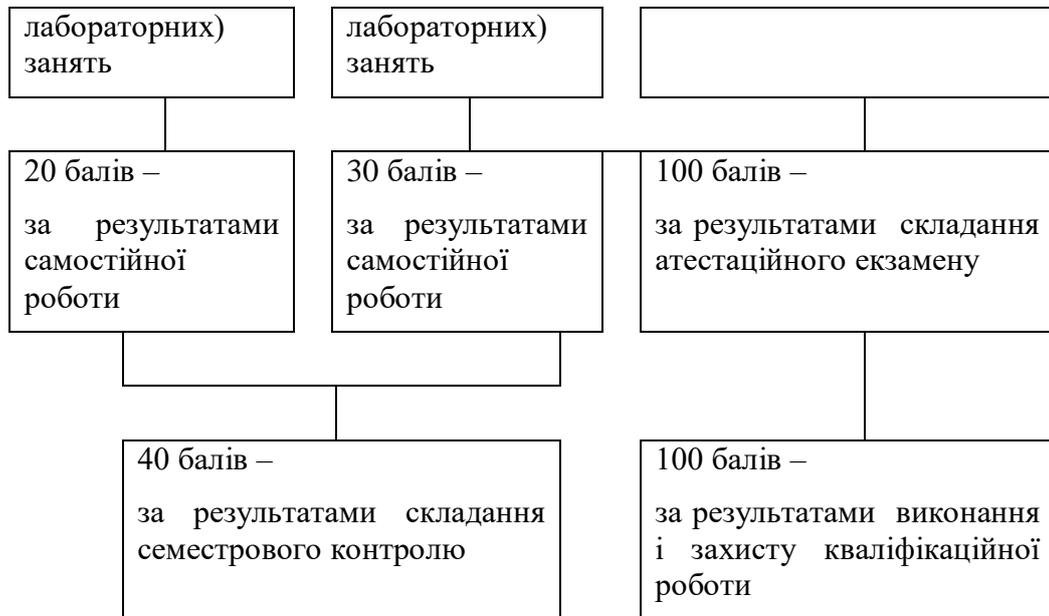

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами

2.2. З навчальної дисципліни «Гуманітарна безпека» передбачено проведення 18 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у Положенні про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	б тем	Номер теми						Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	4	3	3	3	4	3	20
	Усього балів							20

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Barnett, M. "Humanitarianism, Security, and Paradox of Protection." In *Humanitarianism in Question*, edited by Michael Barnett and Thomas G. Weiss, Cornell University Press, 2008, pp. 115–134.
2. Beerli, Monique J., and Fabrice Weissman. "Humanitarian Security Manuals: Neutralising the Human Factor in Humanitarian Action." *Saving Lives and Staying Alive: Humanitarian Security in the Age of Risk*, edited by Antonio Donini, Overseas Development Institute, 2016, pp. 71–81.
3. Floridi, L. *The Philosophy of Information*. Oxford University Press, 2011. 405 p.
4. Hamilton, J. T. *Security: Politics, Humanity, and the Philology of Care*. Princeton University Press, 2013, 336 p.
5. Hansen, H, Zehnpfennig, B. (Ed.). *Die Prägung von Mentalität und politischem Denken durch die Erfahrung totalitärer Herrschaft*. Nomos, 2016. <https://doi.org/10.5771/9783845238845>
6. Honneth, A. *Kampf um Anerkennung. Zur moralischen Grammatik sozialer Konflikte*. Suhrkamp, 1992. 341 S.
7. Kastner, J., Sussemichel, L. *Identitätspolitik: Konzepte und Kritiken in Geschichte und Gegenwart der Linken*. 3. Aufl., Unrast, 2022. 152 S.
8. Kreibich, R. *Zukunftsforschung: Arbeitsberichte zur angewandten Zukunftsforschung*. Springer VS, 2006. 23 S.
9. Mudrakov, V. 2023. «Ідентичнісні маркери писемності: методологічний інструментарій досліджень війни ідентичностей». *Філософія та політологія в контексті сучасної культури* 15 (1), 31-37. <https://doi.org/10.15421/352304>.
10. Nachrichtendienst des Bundes (NDB). *Methoden zur Früherkennung und Antizipation – Handbuch*. 2024. 189 S.
11. Бистрицький Є., Пролеев С., Лозниця С., Зимовець Р., Кобець Р., Білий О. *Національна ідентичність і громадянське суспільство*: колект. монографія. Київ, Дух і Літера, 2021, 464 с.
12. Костенко Л. *Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала*. Київ, Либідь, 1999, 64 с.
13. Лір, Євген, та інші. *Культурна експансія*. Глибока, Твоя Підпільна Гуманітарка, 2023, 240 с.
14. Мудраков, В. «Гуманітарна безпека: від проблем галузевого визначення до особливостей дидактичної визначеності». *Феномен безпеки: соціально-гуманітарні виміри*, за науковою редакцією Віталія Мудракова, Хмельницький, ФОП Мельник А. А., 2022, с. 309–331. <https://elar.khmnmu.edu.ua/handle/123456789/12513>
15. Мудраков, В., Лютко, Н., і Гапченко, О. «Гуманітарна безпека як освітній проєкт». *Філософія освіти. Philosophy of Education*, вип. 30, № 2, березень 2025, с. 56–70. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-2-4>.
16. Мудраков, В., Поліщук О. «Деякі міркування щодо проблем ідентичності та гуманітарної безпеки». *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*, № 2 (30), 2019, с. 31–36. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.30.14419>
17. Надурак, В. «Критичне мислення: поняття та практика». *Філософія освіти. Philosophy of Education*, вип. 28, вип. 2, Лютий 2023, с. 129-47, <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-7>
18. Онищенко, О., Горовий, В., Попик В. *Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства.*, Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2014, 260 с.
19. Половинчак, Ю. *Сучасне інформаційно-комунікаційне середовище як простір трансформації української національної ідентичності*. За науковою редакцією В.

Горова, Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2017, 372 с.

3.2. Допоміжні джерела

1. Butler, J. *Frames of War: When Is Life Grievable?* Verso, 2009. 193 p.
2. Fisher, A. *Critical Thinking. An Introduction.* Cambridge and New York: Cambridge University Press. 2001. 249 p.
3. Fukuyama, F. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment.* Farrar, Straus and Giroux, 2018. 240 p.
4. Honneth, A. *Das Recht der Freiheit. Grundriß einer demokratischen Sittlichkeit.* Suhrkamp, 2011.
5. Mudrakov, V. Методологічно-ціннісні аспекти дослідження ідентичності. Особливості філософського визначення патріотизму. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 4(1), 2021, 29-37. <https://doi.org/10.15421/342104>
6. Mudrakov, V., Pavlyk, O., Dudchenko, V., Napchenko, O. "Ukrainian Orthodox: National Identification of Churches During the Russian-Ukrainian War". *Annals of the University of Bucharest. Political Science Series*, vol. 24, no. 2, May 2022, pp. 177-10, <https://doi.org/https://doi.org/10.54885/AUB-SP-YBDE7461>.
7. Mudrakov, V., Napchenko, O., Kozachenko, S. "Common Sense as Identity Health: Toward a Reflection on the Russian-Ukrainian War." *Philosophy, Economics and Law Review*, vol. 3, no. 2, 2023, pp. 25–33. <https://doi.org/10.31733/2786-491X-2023-2-25-33>
8. Горова, С. *Особа в інформаційному суспільстві: виклики сьогодення.* За науковою редакцією О. С. Онищенко, Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2017, 452 с.
9. Мудраков, В., Лютко, Н., Павлик О. «„Людяне“ та „ідеологічне“: до осмислення російсько-української війни в категоріях ідентичності». *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*, вип. 2, Жовтень 2024, с. 106-14, <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-2-106-114>.
10. Феномен безпеки: соціально-гуманітарні виміри: колект. монографія / за заг. наук. ред. Віталія Мудракова. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2022. 332 с. <https://elar.khmnmu.edu.ua/handle/123456789/12513>

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. United Nations – Офіційний сайт ООН. <https://www.un.org>
2. UNESCO – Організація ООН з питань освіти, науки і культури <https://www.unesco.org>
3. Council of Europe – Рада Європи <https://www.coe.int>
4. European External Action Service – Європейська служба зовнішніх дій (EEAS) <https://www.eeas.europa.eu>